

Edutainment или забавното учене в музея и галерията

Вяра Гунева

Abstract: *In the article, the author develops the concept of the contemporary methods of organising the process of learning. A major accent in the process of edutainment can be found in the education practices in the museums. This includes the post-modern concept of multisensory development and stimulation of children's multiple intelligences. The author maintains the idea of the audience which has long ago lost its appearance as passive. Special attention is paid to the concept of experiential learning by describing museum-based learning using the term "Edutainment". The term suggests the realisation that the process of acquisition of new information would not be classified as boring, as in school, but may be compatible with entertainment and enjoyment.*

Key words: *education, entertainment, museum pedagogy, multiple intelligence, multisensory.*

ВЪВЕДЕНИЕ

В търсенето на отговор как да обучаваме най-ефективно, би било полезно да анализираме някои от добрите практики в Англия и САЩ. През последните десетина години психолози, педагози и музейни специалисти от Западна Европа правят все по-задълбочени изследвания върху начините за учене и търсене на алтернативни на учебните заведения пространства. Музейното обучение е част от новата стратегия за развиване на *културно знание*, което цели стимулиране ученето през целия живот. В Обединеното кралство се признава направеното до момента в САЩ и се доразвиват някои практики. Едно ново понятие, което се налага - Edutainment, обединява образование и забавление. Авторката Ейлин Хупър използва образуваната дума от Education и Entertainment, за да разкрие изцяло новата концепция за ученето като процес. В книгата ѝ „Музеи и образование“ се обръща особено внимание на преживяното от учениците в извънучилищна среда. Изследването представлява естествено продължение на доклад Андерсон, чрез което се очертават новите роли на културните институти: освен музеи и галерии, и библиотеки, и архиви (A Common Wealth- Museums and Learning in the UK, 1997). Социалната, образователната и развлекателната роля на културните институти в България е недостатъчно развита спрямо западните стандарти, също така липсва инструментариум за стимулиране на активност в публиката. Изграждането на стратегия за развитие на културните институти в страната ни трябва да се превърне в приоритет на Културното ни министерство. В тази насока, все по-задълбочено партньорство трябва да се осъществява и с Министерство на образованието и науката. Необходимо е да се постави основен акцент на използването и адаптирането на доказалите се ефективни образователни практики във водещи страни като Англия, Холандия, Италия и САЩ.

ИЗЛОЖЕНИЕ УЧЕНЕ

Ученето е процес, в който активно се включва опитът. Той е това, което хората правят, когато искат да разберат света. Това може да включва увеличение или задълбочаване на умения, знания, разбиране, ценности, чувства, нагласи и способността за размишляване. Ефективното обучение води до промени, развитие и желание да се научи повече. Както Клакстън посочва, културите се различават значително по това, какво се разбира под учене, както и по това, как начинът, по който ученето се концептуализира, отразява начина, по който успехът и провалът могат да бъдат оценени [2, 30].

Логично е в единната европейска рамка да се стремим към приравняване на образователните и културните стандарти. В тази връзка е време да се формулира проблемът учене-очаквания-резултати. И да се анализира нежеланието на

българина да познава и използва музея и галерията като алтернативна територия за учене. Проблемът е двустранен. От една страна, Образователното министерство не е готово да организира процес извън формалната територия на училищата. От друга – музеите и галериите не полагат достатъчно усилия да развият образователната, социалната и развлекателната си функция. По този начин един малък елитарен кръг публика използва изложбите и смятаме, че се развива дейност, която стимулира интелектуалната потребност, но не влияе върху масата потребители. Не се отчита фактът, че по-голямата част от българското общество не припознава музея и галерията като значими за развиването на духовните ценности културни институти.

В Англия през 2003 г. стартира проектът *Вдъхновяващо учене за всички (Inspiring Learning for All)*. Този проект е свързан с разработването на серия уроци и инструментариум в музеите, галериите, библиотеките и архивите. Изцяло е обвързан с генеричните резултати от ученето- GLO (Generic Learning Outcomes), които са:

- Умения;
- Нагласи и ценности;
- Наслада, вдъхновение, творчество;
- Знание и разбиране;
- Активно поведение и прогресивност.

Ученето рядко бива удоволствие поради факта, че е сериозно интелектуално натоварване. През последните години различният поглед върху разбирането за учене, мястото, времетраенето и начините позволяват урокът да придобие съвсем друга рамка.

Най-новата практика в САЩ е да се преподава успешно изкуство, като се развиват и художествените възприятия, може да бъде видяна освен в музеите и галериите, в ателиета и библиотеки, но и в ресторанти. Ако до преди две години музейните педагози разработват ресурси за интерактивни беседи в музеите, то вече се работи активно в извънинституционална среда. Най-голямо посещение през зимния сезон се регистрира в Paint bars или ресторанти, клубове, заведения с временно преустройство под формата на ателиета. В обявените вечери за живописна демонстрация гост лектор преподава в ресторанта, като материалите и оборудването са осигурени предварително. Месец по-рано на сайта на заведението са обявени денят и времетраенето. Всички желаещи трябва да заплатят купон на стойност 45 долара. Ограничението на броя посетители зависи от капацитета на пространството и обикновено е фиксирана група между 25 и 30 участници. В таксата са включени материали: платна, акрилни бои, статив, работна престилка, четки - еднотипни за всеки посетител, както и хонорарът на преподавателя. В края на ателието всеки участник запазва картината, която е нарисувал. По време на работния процес посетителите консумират аперитив, поръчват си вечеря, всеки е свободен да общува както с фасилитатора, така и с околните. Целеви групи:

- Младежи (студенти и работещи)
- Семейства (двойка съпрузи, с/без дете)
- Възрастни (самостоятелно или в приятелски кръг)

Целевите групи, към които този вид атракция е насочена, са същите като в музеите и галериите. С този нов пакет услуги - вечерни курсове в публичните заведения- се решава част от проблема за масовото културно образование. Квалификацията на преподавателя е същата както на музейния педагог- налага се да развива образователна програма, да организира оборудване, да се съобразява с разнообразието на участниците според възрастта им. В повечето случаи обучителите са млади хора, току-що завършили Художествена академия с профил „Педагогика или музеология“ (пример: Бостън, САЩ- 2014г. лекторът е завършил факултет към MFA, Музей за изящни изкуства). Онова, което посетителите преживяват, е:

- Творчество - индивидуален ритъм на концентрация и почивка;
- Резултат- без стрес от скалирано оценяване, както е в клас;
- Удоволствие - общуване с непознати хора със същите интереси, в произволно избрана среда.

Решението да посетим музея, а не да се поддадем на изкушението на лесния достъп до търговския център, да не говорим за избора на музей или търговски център, се определя от части от една оценка на физическия контекст. Разстоянието, лесният достъп до там и привлекателността на архитектурата са все съображения, които хората вземат предвид при решението за това как и къде да прекарат свободното си време. Поведението на даден човек в тези физически пространства, наблюденията и впечатленията му са също силно повлияни от физическия контекст, като голяма част от това влияние е трудно доловимо и/или на подсъзнателно ниво. Както посочва Вилхелмина Галахър в книгата си „Силата на мястото“: Щом разберете, че способността ви да получите достъп до и да използвате вашите умения зависят от контекста, вие ще осъзнаете каква несвързаност съществува в действителност между вашето усещане за собственото ви „АЗ“ и вашите способности. [4, 56]

На базата на задълбочени изследвания от невропатолози и психолози върху процеса учене през 20. век в САЩ се развива нова образователна стратегия. Целта е да се търсят разнообразни места, където учащите получават възможността да разгърнат множество компетенции. Развиването на всички сетива, от друга страна, позволява ученето да се възприема като желан и динамичен процес. Според физиологичните особености на индивида ученето в реална среда или сред оригинали (в музея) стимулира в по-голяма степен въображението, респективно дълготрайната памет, и провокира желание да се повтори преживяното. Това е най-успешният начин да превърнеш един учащ от пасивен в трайно заинтересован.

МЕСТА ЗА УЧЕНЕ

Основните характеристики на местата, които с наслада избираме за учебна среда, са две (засяга и отношението вътре-вън) :

Уют и Простор

Зима Лято

Интериор Екстериор

В Англия се развива програма съобразена с потребностите на учащите, съдържаща баланс и ритъм на уроци в интериора и на открито. Особено внимание се обръща на постоянния достъп на детето до естествената природна среда. В определени дни, учениците биват предупредявани за урок на открито (ден във ферма) и извозвани от училище, за да извършат най-обичайни селско-стопански дейности. Това включва: от почистването на обора до доенето на кравите. Създаването на ситуация, в която учениците не са натоварени интелектуално, повлиява възприятията им. Същата практика на трудова дейност сред природата пък бива използвана в Швейцария в психиатричните клиники училища. В така наричаните *Ферми*, високо в планината, подрастващи с ментални проблеми се справят със своята непригодност чрез най-простите физически дейности (косене на трева, доене на крави, цепене на дърва, готвене, занаятчийство, рисуване).

Когато вземем под внимание желанието на образователните стратегии да развият социалните компетентности на подрастващите е необходимо да се признае едно трето пространство между дом и училище - музеят. От години ролята на музеите само да съхраняват артефакти се е променила, като се разгръща

образователно-възпитателно-развлекателната дейност. Днес музеите са предпочитани места за срещи навсякъде по света, с ведрия простор на интериора, уникалните заведения, работилниците за деца, ателиетата за възрастни, камерните кинолектории, уютните сцени за гост изпълнители или образователни пърформанси (музеен театър). Както авторите на „Наръчник на музейния учител“ сочат, историята най-добре се помни и разбира, когато я пресъздадеш от първо лице [1, 9].

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В България ситуацията предполага тепърва развитие на подобни ресурси. Музейните педагози, които работят в по-големите градове в страната (София, Варна, Русе и др.) разполагат с вече конструирани работни листи и няколко интерактивни урока, но това е крайно недостатъчно да се мотивира постоянство в посещенията. В провинцията са факт месеци, в които посетители на местните музеи и галерии са единствено случайните туристи от чужбина. Много е трудно да се докаже точно по какъв начин променя нагласата у даден посетител една експозиция и дали въобще успява да задълбочи неговите познания. Но макар и сложно за измерване, музеите могат да се превърнат в предпочитани социални центрове и атракциони през студените сезони. В голяма степен те биха взели преднина пред планираното посещение на търговските центрове. Пакетът услуги, който днес един музей в западните страни може да предложи, е в степени по-формиращ, културата на посетителя от най-добрите учебни заведения. Откриването на новата роля на културните институти би довело до справяне с един от най-сериозните ни проблеми в българското образование - липсата на мотивация за учене през целия живот.

Преживяването на открито, подобно образователните екскурзии, пленери и лагери, от друга страна, позволява на младежите, чрез досега си с природата, да учат, забавлявайки се. Отношението към природата може да се възпита единствено при системни наблюдения и съзидателна намеса в средата. Би било добре да се помисли за организиране на сезонна работа на открито: работа в паркове и градски площи, изграждане на ботанически градини, помощ в зоологически градини, летни ателиета към операта или театъра, археологически разкопки. Правилното ангажиране на подрастващите води до предпоставки да развият емпатия. Ако образователните механизми не стимулират по-дълбокото познаване и съпричастност към определени професии, то в най-скоро време в България можем да говорим за изчезване на професии или на културни пространства (например: художествени галерии, занаятчийски работилници, театри). Изгубвайки териториите за духовно общуване, българинът се обрича на алиенация.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Anna Johnson, Kimberly A. Huber, *The Museum Educator's Manual: Educators Share Successful Techniques* (American Association for State and Local History) 2009
- [2] Eileen Hooper-Greenhill, *Museums and Education*, Routledge, NY, 2007
- [3] George E. Hein, Mary Alexander, *Museums: Places of Learning* (Professional Practice Series) 1998
- [4] John H. Falk, Lynn D. Dierking, *Learning from Museums: Visitor Experiences and the Making of Meaning* (American Association for State and Local History), 2000
- [5] <http://paintnite.com/pages/events/view/boston/819800>

За контакти:

Вяра Гунева, старши учител по Изобразително изкуство в МГ „Баба Тонка“-Русе, докторант към катедра „Начална училищна педагогика“ на ПФ към ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“, тел.: 0889 857 874, e-mail:wiarag@abv.bg



Бостън, САЩ 2014г., рисуване под диктовка на фасилитатор в клуб ресторант



Международен пленер по живопис в Барчево, Полша - 07/2014 г.
Организатор: Общината и детския отдел на регионалната библиотека.